

CAPITOLUL 1

Lecția de investiții nr. 1 **În ce ar trebui să investesc?**

În 1973, m-am întors acasă din Vietnam. Am avut norocul să fiu trimis într-o bază militară din Hawaii, aproape de casă, și nu într-una de pe Coasta de Est. După ce m-am instalat la Baza Aeriană a Corpului Pușcașilor Marini, l-am sunat pe prietenul meu Mike și am stabilit la ce oră să luăm masa împreună cu tatăl său, bărbatul căruia îi spun tatăl meu bogat. Mike era nerăbdător să mi-l prezinte pe băiețelul lui și să-mi arate noua sa casă, așa că am hotărât să luăm masa la el acasă, sâmbăta următoare. Când limuzina lui Mike a venit să mă ia de la sediul ofițerilor, o bază militară de un cenușiu foarte șters, mi-am dat seama căte s-au schimbat de când am terminat același liceu, în 1965.

„Bun venit acasă!“ mi-a zis Mike, pe când am intrat în holul din minunata sa casă pardosită cu marmură.

Mike avea un zâmbet larg pe față, radia de bucurie, ținându-și fiul de șapte luni în brațe.

„Mă bucur că te-ai întors acasă întreg!“

„Și eu“, i-am răspuns, trecând cu privirea dincolo de el, la albastrul strălucitor al Oceanului Pacific, care atingea nisipul alb al plajei din fața casei sale. Casa era extraordinară. Era o vilă exotica cu un singur nivel, care avea ceva din grația și farmecul, din noul și vechiul stilul de viață hawaiian. Înăuntru erau frumoase covoare persane, plante înalte de un verde închis, în vase de lut, iar afară era o piscină mare,

înconjurată pe trei laturi de casă și având oceanul pe cea de-a patra. Era foarte spațioasă și răcoroasă, în stilul elegant al insulei, cu cele mai fine detalii. Casa se potrivea perfect cu imaginea mea despre viața luxoasă din Hawaii.

„Fă cunoștință cu fiul meu James!“ mi-a zis Mike.

„O!“ i-am răspuns, luat prin surprindere. Probabil că rămăsesem cu gura deschisă, furat de frumusețea uimitoare a acestei case. „Ce copil drăgălaș!“ am exclamat, așa cum reacționează oricine vede un nou-născut pentru prima dată. Dar, deși făceam semne și mă strâmbam la copilul care mă privea fără niciun interes, mintea mea era încă șocată, realizând câte se schimbaseră în opt ani.

Eu locuiam într-o bază militară, cu barăci vechi, împărțind o cameră cu trei tineri piloți care făceau dezordine și obișnuiau să bea foarte multă bere, în timp ce Mike locuia într-o vilă de milioane de dolari împreună cu superba sa soție și cu noul lor născut.

„Intră!“ mi-a spus Mike. „Tata și Connie ne așteaptă în curtea interioară.“

Prânzul, servit de menajera internă, a fost extraordinar. Stăteam acolo bucurându-mă de mâncare, de peisaj și de companie, când mi-am adus aminte de cei trei colegi de cameră, care probabil se aflau și ei chiar atunci în sala de mese a ofițerilor. Fiind sâmbătă, prânzul la baza militară consta de obicei într-un sendviș mare și un bol cu supă.

După ce am glumit și ne-am amintit de vremurile de demult, tatăl cel bogat a zis:

„După cum vezi, Mike s-a descurcat de minune investind profitul afacerii. Am făcut împreună mai mulți bani în ultimii doi ani decât am făcut eu singur în primii douăzeci. Este adevărat ce se zice, că primul milion de dolari se obține cel mai greu.“

„Așadar, afacerile au mers bine?“ am întrebat eu, dornic de noi informații despre creșterea atât de radicală a averii lor.

„Afacerile merg excelent“, a răspuns tatăl bogat. „Aceste noi avioane 747 aduc atât de mulți turiști din întreaga lume în Hawaii, încât afacerile nu au cum să nu înflorească. Dar succesul nostru se datorează

mai mult investițiilor decât afacerilor. Și Mike este cel care se ocupă de investiții.“

„Felicitări!“ i-am spus lui Mike. „Ai făcut o treabă bună!“

„Mulțumesc“, mi-a spus Mike. „Dar nu este doar meritul meu. Totul se datorează formulei de investiții a tatălui meu, care dă într-adevăr rezultate. Eu nu fac decât să pun în practică ceea ce el ne-a învățat despre afaceri și investiții în toți acești ani.“

„Se pare că funcționează“, am spus eu. „Nu-mi vine să cred că locuiți aici, în cel mai luxos cartier din oraș. Îți amintești când eram niște puști săraci și alergam cu plăcile de surf printre case, încercând să ajungem la plajă?“

Mike a început să râdă.

„Da, îmi amintesc. Și îmi mai amintesc că eram alungați de toți bogătașii aceia bătrâni și răi. Acum eu sunt bogătașul bătrân și rău care îi gonește pe copii. Cine ar fi crezut că amândoi o să ajungem să locuim...“

Mike a tăcut deodată, dându-și seama ce urma să spună. Își dădea seama că, în timp ce el locuia acolo, eu locuiam în celălalt capăt al insulei, în niște barăci militare lipsite de orice strălucire.

„Îmi pare rău“, a zis el. „Eu... nu am vrut să...“

„Nu trebuie să-ți ceri scuze“, i-am răspuns cu un zâmbet. „Sunt fericit pentru tine. Mă bucur că ai ajuns bogat și plin de realizări. Meriți asta pentru că ai avut răbdarea să înveți cum se conduce o afacere. Eu o să părăsesc barăcile în vreo doi ani, de îndată ce îmi expiră contractul cu Pușcașii Marini.“

Tatăl bogat a intervenit, simțind tensiunea dintre mine și Mike:

„Și a făcut o treabă mai bună decât mine. Sunt foarte mândru de el. Sunt mândru și de fiul meu, și de soția lui. Fac o echipă grozavă și au câștigat totul prin meritul lor. Acum, că te-ai întors din război, este rândul tău, Robert!“

Pot să investesc cu tine?

„Mi-ar plăcea să investesc cu tine!“ am răspuns nerăbdător. „Am strâns aproape 3 000 de dolari cât am fost în Vietnam și aș vrea să-i investesc înainte să-i cheltuiesc pe toți. Pot să investesc cu tine?“

„Am să-ți dau numele unui agent de bursă bun“, a zis tatăl bogat. „Sunt sigur că îți va da câteva sfaturi bune, poate chiar un pont grozav sau două.“

„Nu, nu, nu“, am zis eu. „Vreau să investesc în ce investești tu. Haide! Ne cunoaștem de atât timp. Știu că mereu ai fost ocupat cu ceva sau ai investit în ceva. Nu vreau să merg la un agent de bursă. Vreau să fac afaceri cu voi.“

S-a făcut liniște în așteptarea răspunsului lui Mike sau al tatălui bogat. Liniștea se transforma în tensiune.

„Am spus ce nu trebuia?“ am întrebat în cele din urmă.

„Nu“, a zis Mike. „Eu și tata investim în câteva proiecte noi, palpitate, dar cred că este mai bine să-l suni pe unul dintre agenții noștri de bursă mai întâi și să începi să investești cu ajutorul sfaturilor lui.“

S-a făcut din nou liniște, întreruptă doar de zăngănitul farfuriilor și al paharelor pe care menajera le strângea de pe masă. Connie, soția lui Mike, s-a scuzat și a dus copilul în altă cameră.

„Nu înțeleg“, am răspuns eu. Am continuat apoi, adresându-mă mai mult tatălui bogat decât lui Mike:

„În toți acești ani am lucrat alături de voi doi, pe când vă construiți afacerea. Am lucrat aproape pe nimic. Am mers la facultate, așa cum m-ai sfătuit, și am luptat pentru țară, pentru că mi-ai spus că asta este datoria unui tânăr. Acum, că sunt destul de matur și am în sfârșit câțiva dolari de investit, eziți când îți spun că vreau să investesc în ce investești tu. Nu înțeleg. Ce este cu atitudinea asta rece, încerci să îmi tai avântul sau să mă îndepărtezi? Nu vrei să devin bogat ca tine?“

„Nu e o atitudine rece“, a răspuns Mike. „Și nu am încerca niciodată să-ți tăiem avântul, nici nu ți-am dori să nu reușești să te îmbogățești. Doar că lucrurile stau altfel acum.“

Tatăl bogat dădea din cap, aprobând în tăcere.

„Ne-ar face plăcere să investești în ce investim noi, dar ar fi împotriva legii“, a spus tatăl bogat în cele din urmă.

„Împotriva legii?“ am repetat neîncrezător. „Voi doi faceți ceva ilegal?“

„Nu, nu“, a răspuns tatăl bogat chicotind. „Nu am face niciodată ceva ilegal. Este prea ușor să te îmbogățești legal ca să riști să ajungi la pușcărie făcând ceva ilegal.“

„Și tocmai pentru că vrem să rămânem întotdeauna de partea legii, îți spunem că ar fi ilegal să investești alături de noi“, a zis Mike.

„Investiția pe care o facem eu și Mike nu este ilegală. Dar ar fi ilegală dacă ai investi și tu în ce investim noi“, a încercat tatăl bogat să conchidă.

„De ce?“ am întrebat eu.

„Pentru că tu nu ești bogat“, a zis Mike încet și cu blândețe. „Investițiile noastre sunt numai pentru cei bogați.“

Cuvintele lui Mike m-au izbit din plin. Știu că îi fusese greu să-mi spună asemenea cuvinte, pentru că era prietenul meu cel mai bun. Și, cu toate că mi le spusese cât se putea de blând, m-au rănit totuși și le-am simțit ca pe un cuțit în inimă. Începusem să simt cât de adâncă era prăpastia dintre noi, din punct de vedere financiar. Deși tatăl lui și tatăl meu porniseră amândoi de la zero, el și tatăl lui strânseseră o avere imensă. Eu și tatăl meu încă eram de cealaltă parte a drumului. Simțeam că acea casă și minunata plajă cu nisip alb erau încă departe de mine, iar distanța nu se măsoară doar în kilometri. M-am lăsat pe spate în scaunul meu, încrucișându-mi brațele, furat de gânduri. Stăteam așa, dând ușor din cap, conștientizând ce însemna acel moment din viața noastră. Aveam amândoi 25 de ani, dar, din punct de vedere financiar, Mike era cu 25 de ani înaintea mea. Tatăl meu adevărat fusese, mai mult sau mai puțin, concediat din slujba lui din cadrul guvernului și o lua de la capăt la vârsta de 52 de ani. Eu nici nu începusem încă.

„Ești bine?“ m-a întrebat tatăl bogat încet.

„Da, sunt bine“, am răspuns, făcând tot posibilul să ascund durerea care venea din sentimentul de milă pe care îl simțeam pentru mine și

pentru familia mea. „Meditam profund și-mi analizăm propria persoană“, am zis cu un zâmbet demn.

Era liniște în cameră și se auzeau valurile, în timp ce o briză răcoroasă adia prin acea casă superbă. Mike, tatăl bogat și cu mine stăteam acolo, în timp ce eu încercam să accept adevăratul mesaj și realitatea din spațiile lui.

„Deci nu pot investi cu voi pentru că nu sunt bogat“, am zis în cele din urmă, parcă ieșind din transă. „Și dacă aș investi în ceea ce investiți voi, ar fi ilegal?“

Tatăl bogat și Mike au încuviințat.

„În unele privințe, ar fi“, a adăugat Mike.

„Și cine a făcut această lege?“ am întrebat eu.

„Guvernul federal“, a răspuns Mike.

„CTVM“, a adăugat tatăl bogat.

„CTVM?“ am întrebat eu. „Ce este CTVM?“

„Comisia pentru Tranzacționarea Valorilor Mobiliare“, a răspuns tatăl bogat. „A fost creată în anii '30 la inițiativa lui Joseph Kennedy, tatăl fostului președinte John Kennedy.“

„De ce a fost creată?“ am întrebat eu.

Tatăl bogat a început să râdă.

„A fost creată pentru a proteja publicul de negociatorii, afaceriștii, agenții de bursă și investitorii lipsiți de scrupule.“

„De ce râzi?“ am întrebat. „Mi se pare un lucru bun.“

„Da, este un lucru foarte bun“, a răspuns tatăl bogat chicotind. „Înainte de prăbușirea bursei, în 1929, erau oferite publicului multe investiții dubioase, ale unor investitori cu intenții mai puțin cinstitute. Existau prea multe minciuni și informații neadevărate. Și astfel a fost formată CTVM, ca un fel de paznic al pieței de capital. Acest organism este cel care face – și impune – regulile. Fără CTVM ar fi un haos total.“

„Și atunci de ce râzi?“ am insistat eu.

„Pentru că, deși îi apără pe oameni de investițiile proaste, îi și ține departe de cele mai bune investiții pe care le-ar putea face“, mi-a răspuns tatăl bogat pe un ton mai serios.

„Și dacă CTVM îi protejează pe oameni atât de investițiile proaste, cât și de cele bune, oamenii în ce mai investesc?“ am întrebat eu.

„În afacerile permise“, a răspuns tatăl bogat. „Fac investiții respectând regulile CTVM.“

„Și ce e rău în asta?“ am întrebat eu.

„Nimic“, a răspuns tatăl bogat. „Cred că este o idee foarte bună. Trebuie să avem reguli și cineva trebuie să le impună. Iar CTVM face acest lucru.“

„Dar de ce râzi?“ am întrebat eu. „Te cunosc de prea mulți ani și știu că este ceva care te face să râzi și nu vrei să-mi spui.“

„Ți-am spus deja“, a zis tatăl bogat. „Râd pentru că, în timp ce CTVM protejează oamenii de investițiile proaste, îi protejează și de investițiile cele mai profitabile.“

„Și acesta este unul dintre motivele pentru care cei bogați devin și mai bogați?“ am întrebat eu, cu o voce slabă.

„Corect“, a spus tatăl bogat. „Râd pentru că văd ironia acestei situații. Oamenii investesc pentru că vor să se îmbogățească. Dar, pentru că nu sunt bogați, nu li se permite să investească în afaceri care i-ar putea îmbogăți. Doar dacă ești bogat poți investi în ceea ce investesc bogații. Și astfel, cel bogat devine mai bogat. Mie mi se pare ironic!“

„Dar de ce stau lucrurile așa?“ am întrebat eu. „Pentru a-i proteja pe cei săraci și pe cei din clasa de mijloc de bogați?“

„Nu neapărat“, a răspuns Mike. „Cred că este pentru a-i proteja pe săraci și pe cei din clasa de mijloc de ei înșiși.“

„De ce spui asta?“ am întrebat eu.

„Pentru că se fac cu mult mai multe afaceri proaste decât bune. Pentru o persoană care nu se pricepe, afacerile rele și cele bune arată la fel. Îți trebuie multă educație și experiență pentru a putea împărți investițiile mai sofisticate în investiții bune și proaste. A fi sofisticat înseamnă să ai

abilitatea de a vedea ce face ca o investiție să fie bună, iar celelalte periculoase. Dar cei mai mulți oameni pur și simplu nu au această educație și experiență“, a zis tatăl bogat. „Mike, arată-i dosarul cu ultima investiție pe care o luăm în calcul!“

Mike s-a ridicat de la masă și s-a îndreptat spre birou, de unde s-a întors cu un dosar prins cu trei inele, gros de vreo cinci centimetri, plin cu pagini, desene, cifre și hărți.

„Acesta este un exemplu de investiție pe care am lua-o în considerare“, a zis Mike, așezându-se. „Este vorba despre titluri de valoare neînregistrate. Această investiție se mai numește și memorandum de plasament privat.“

Am rămas foarte uimit pe când Mike tot dădea paginile și-mi arăta graficele, tabelele, hărțile și fragmentele de text care descriau riscurile și avantajele investiției. Mă simțeam amorțit în timp ce Mike îmi explica ceea ce urmărea și de ce considera că aceea ar fi o oportunitate excelentă de investiție.

Tatăl bogat, văzându-mă pierdut și copleșit de cantitatea mare de informații cu care nu eram deloc familiarizat, l-a oprit pe Mike și a zis:

„Asta aș vrea să vadă Robert.“

Tatăl bogat arăta spre un mic paragraf de la începutul dosarului, unde era scris: „Scutiri de la Legea valorilor mobiliare din 1933“.

„Asta vreau să înțelegi“, a zis el.

M-am aplecat pentru a putea citi literele scrise mărunt spre care el arăta:

„Această investiție se adresează exclusiv investitorilor acreditați. Un investitor acreditat este de regulă o persoană care:

- *are un câștig net de 1 milion de dolari sau mai mult;*
- *are un venit anual de 200 000 de dolari sau mai mult, înregistrat în fiecare din ultimii ani (sau 300 000 de dolari cumulativ cu venitul soției sau al soțului) și care se așteaptă să păstreze același nivel al venitului și în anul curent.“*

Lăsându-mă pe spate în scaunul meu, am spus:

„Din acest motiv ai spus că nu pot investi împreună cu voi. Această investiție este doar pentru oamenii bogați.“

„Sau pentru cei cu un venit foarte mare“, a spus Mike.

„Și, pe lângă aceste reguli generale, suma minimă pe care o poți investi în această afacere este de 35 000 de dolari. Atât valorează fiecare «unitate» a investiției, așa cum este ea numită.“

„Suma de 35 000 de dolari“, am spus eu cu răsuflarea tăiată. „Sunt o grămadă de bani, iar riscurile sunt foarte mari. Vrei să spui că reprezintă suma minimă pe care o poate investi cineva în afacerea aceasta?“

Tatăl bogat a încuviințat.

„Cât te plătește guvernul ca pilot al Pușcașilor Marini?“

„Câștigam aproximativ 12 000 de dolari pe an, incluzând sumele pentru zborurile și luptele din Vietnam. Chiar nu știu cât voi fi plătit acum, pe timpul șederii în Hawaii. S-ar putea să primesc o alocație pentru întreținere, dar în mod sigur nu vor fi mulți bani și categoric nu vor acoperi cheltuielile traiului în Hawaii.“

„Așadar, pentru tine, economisirea a 3 000 de dolari este o realizare importantă“, a spus tatăl bogat, încercând să mă înveselească. „Ai strâns aproape 25% din salariul tău brut.“

Am încuviințat, realizând totuși, în sinea mea, cât de departe eram de a deveni un așa-numit investitor acreditat. Mi-am dat seama că, și dacă aș fi devenit general în cadrul Pușcașilor Marini, tot nu aș fi câștigat suficient cât să fiu considerat investitor acreditat. Nici măcar președintele țării, decât dacă ar fi fost deja bogat, nu ar fi intrat în această categorie doar pe baza salariului.

„Și ce ar trebui să fac?“ am întrebat eu în cele din urmă. „De ce nu pot să vă dau cei 3 000 de dolari, să-i folosiți împreună cu ai voștri și să împărțim profitul când afacerea începe să dea roade?“

„Am putea să facem și așa“, a zis tatăl bogat. „Dar eu n-aș recomanda acest lucru. Nu ție, cel puțin.“

„De ce? De ce nu mie?“

„Pentru că tu ai deja o pregătire financiară destul de bună. Și poți să fii mult mai mult decât un investitor acreditat. Dacă vrei, poți să devii investitor sofisticat. Și atunci o să fii mai bogat decât ai visat vreodată.“

„Investitor acreditat? Investitor sofisticat? Care este diferența?“ am întrebat eu, simțindu-mă din nou încrezător.

„Bună întrebare“, a spus Mike, cu un zâmbet, văzând că prietenul lui își revenea din abisul în care căzuse.

„Un investitor acreditat este, prin definiție, cineva care se încadrează în această categorie pentru că are banii necesari. Din acest motiv, un investitor acreditat este deseori numit investitor calificat,“ mi-a explicat tatăl bogat. „Dar numai banii nu sunt suficienți pentru a te încadra în categoria investitorului sofisticat.“

„Care este diferența?“ am întrebat eu.

„Ai citit articolul din ziarul de ieri, despre starul de film de la Hollywood care a pierdut milioane, fiind escrocat într-o investiție?“ a întrebat tatăl bogat.

Am încuviințat, spunând:

„Da, l-am citit. Nu doar că a pierdut milioane, dar a trebuit să plătească pentru veniturile neimpozitate pe care le-a investit în afacerea respectivă.“

„Acesta este un exemplu de investitor acreditat sau calificat“, a continuat tatăl bogat. „Dar simplul fapt că ai bani nu te face investitor sofisticat. Din acest motiv auzim de multe ori cum oameni cu venituri mari, cum sunt doctorii, avocații, starurile rock sau sportivii de performanță, pierd bani în investiții mai puțin sigure. Ei au bani, dar nu sunt «sofisticați». Au bani, dar nu știu cum să-i investească în mod sigur pentru a obține profituri cât mai mari. Pentru ei, toate afacerile arată la fel. Ei nu pot deosebi o investiție proastă de una bună. Oamenii aceștia ar trebui să se limiteze doar la investițiile permise sau să angajeze un manager profesionist, unul în care au încredere, pentru a investi în numele lor.“

„Așadar, care este definiția ta pentru investitorul sofisticat?“ am întrebat eu.

„Investitorul sofisticat cunoaște cei trei E“, a spus tatăl bogat.